جمع دخول شهر لحظهای و اختلاف آفاق کره با نظریه فعلیت تدریجی

شاگرد۲: بالأخره اموور تکوینی از چه زمانی شروع میشود؟ مثلاً شیاطین را بعد از بیست و نه روز و دوازده ساعت از شعبان که گذشت میبندند؟ یا بعد از برچسب ثبوتی میبندند؟

استاد: این را هم قبلاً بحث کردیم. سید بن طاووس فرمودند من میفهمم چه زمانی شروع میشود. در اینکه اموور تکوینی چه زمانی میآید، اگر ما بگوییم اهلال هلال شروع ماه مبارک است، همین که اهلال هلال شد، در آن لحظه میآید. میگوییم در قم که ما با تلسکوپ هم نمیبینیم. میگوییم خب ما نمیبینیم. الآن با موبایل آن جا را به شما نشان میدهد و میبینید همین لحظهای که غروب قم است و با تلسکوپ هم نمیبینیم در آن جا بهوضوح میبینند. می گوییم: پس «غلت مردهٔ الشیاطین».

شاگرد: لیلهٔ القدر را چطور حساب میکنیم؟

استاد: وقتی لحظه غروب روشن شد، شبانهروز بیست و چهار ساعتی را روی آن جلو میرویم.

شاگرد: یعنی در همان سیر خود ماه.

استاد: بله، روی همین ماه برچسب می زنیم؛ روزهای متعددی در مورد همین برجسب زنی و انواعش بحث کردیم. خیلی به تفصیل بحث کردیم که چه کار کنیم. این برای این ناحیه است. میگوییم تکوینا آن آغاز شده است. و خیلی از چیزها لحظهای است. برخی خیلی اصرار بر این دارند که خود شب و روز بهعنوان واحد، برای ماه مبارک است، خودشان آمده اند جدول تهیه کردهاند؛ چون ارتکازی است و در فضای دیگری است؛ میگویند در ساعت ده و بیست و دقیقه صبح قمر در عقرب است. اگر میخواهید عقد بخوانید زودتر بخوانید. البته اگر همان جا رفتوبرگشت کنید ممکن است بگویند چون امروز ساعت ده قمر در عقرب میشود، امروز روز قمر در عقرب است. ساعت هشتش هم نخوانید. مانعی ندارد. ولی ارتکاز نوع افراد این نیست. یعنی میگوید لحظه ورود قمر در صورت عقرب، لحظه ورود قمر در برج عقرب. با لحظه کار دارد. کما اینکه در تحویل سال امسال اینچنین بود. ای سائر سالهایی که در بعد از ظهر بود. وقتی ساعت دو، تحویل سال میشود، میگوید هنوز فردا ماندهٔ است و اول فروردین فردا است، چون فردا است نمیگویم سال خوبی داشته باشید! صبر میکنم تا فردا بیایی و بگویم. عرف این کار را میکند یا نه؟ نمیکند. میگوید تحویل شد. یعنی آن لحظهای که قمر باید از نقطه اعتدال ربیعی در بشود شد. پس احکامی هست که برای لحظات است. احکامی هست که برای شب است. احکامی هست که برای روز است. احکامی هست که برای کل پیکره روز وشب است. احکامی هم هست که برای استقرار روز به گذشتن از نصف است. احکامی هست برای استقرار شب به گذشتن از نصف است. همه اینها را قبلاً بحث کردیم.

به این بحث، مطلب بسیار مهم دیگری را ضمیمه بفرمایید. اینکه شارع وقتی اینها را در نظر دارد و مهمترین چیز برای امت اسلامی است، حالا برای کل کره زمین که لحظه به لحظه دارد یک جا غروب می‌شود و یک جا طلوع است و یک جا نصف شب است و یک جا ظهر است، چه کار می‌کند؟ یکی از آنها این است؛ البته از نظر فقهی عرض می‌کنم. نمی‌خواهم تقویم جهانی را بگویم. می‌خواهم بگویم مهمترین کاری که شارع برای نظم دادن به کره زمین انجام می‌دهد، این است که روز و شب را که گزینه‌های متعددی برای برچسب زنی دارد، با فعلیت تدریجی به نحو واجب معلق و امثال آن، فعلیت صوم و احکام صوم را به تدریج می‌آورد. قبلاً مفصل از مثال‌های آن صحبت کردیم. من تکرار نمی‌کنم.

مسأله فعلیت تدریجی راه فقهی بسیار مهمی است که شارع در سائر موارد هم این راه را می‌رود. یعنی بسیاری از احکام را به‌عنوان وجوب طبیعی می‌آورد بعد وقتی می‌خواهد بالفعل بشود، آن را لحظه‌های بالفعل نمی‌کند. در بالفعل شدنش تدریج را ملاحظه می‌کند. مثال‌های متعددی هست. به حائض مثال زدم. نماز ظهر در ابتدای ظهر بر حائض واجب است یا نه؟ نه. ساعت دو هم پاک شد. اگر اول ظهر واجب نشده، وقتی ساعت دو پاک شد، چطور می‌گویید نماز بخوان؟! اگر شده، می‌گویید بخوان. خب اگر اول ظهر واجب شده، او که هنوز حائض بود. اینها مراتب فعلیت بود. مفصل صحبت کردیم. مثال‌های جور واجوری بود. حتی کسی که قبل از وقت نماز می‌خواند؛ و کسی که یک سلامش در وقت واقع می‌شد. شارع از او قبول می‌کرد. بحث‌های مفصلی است.

بنابراین در نظرتان باشد که به این مبانی حتماً باید ضمیمه کنید؛ مسأله علاج شارع به عبادات کل مردم کره زمین با تدریجیاتی که در مراتب و شئونات موضوع شرعی انجام می‌دهد. یک موضوع شرعی را با شئونات و مراتبی که دارد تدریجاً برمکلفین واجب می‌کند. لذا با همین چیزی که متشرعه انجام می‌دهند، تصحیح کردیم. گفتیم در قم ماه را دیدیم، الآن برای اهل قم وجوب صیام شهر مبارک بالفعل شد. مثلاً الآن در کابل ساعت هفت است. آنها که ندیدند. چون شرقی ما هستند. مانعی ندارد؛ الآن برای آنها بالفعل نیست. وجوب صیام به‌عنوان دخول شهر مبارک آمده اما برای آنها امشب و فردا بالفعل نیست. لذا صبر می‌کنند تا وقتی فردا غروبشان شد، برایشان بالفعل می‌شود.

شاگرد: ساعت قم چند است و ساعت آنها چند است؟

استاد: در غروب ما در ساعت شش بعد از ظهر در قم هلال را می‌بینیم. در کابل هفت شب است و یک ساعت است که غروب شده است. واقعاً هم هلال ندانشتند. امشب شب سی ام شعبان برای آنها است و چون ما دیدیم برای ما شب اول ماه مبارک است. ببینید با این فعلیت تدریجی تمام اشکالات اینها جواب داده می‌شود. مسأله فعلیت تدریجی از نظر فقهی بسیار اهمیت دارد.

شاگرد: یعنی ما فردا را روزه می‌گیریم و آنها پس فردا را.

استاد: بله، و اصلاً فردا با اینکه لحظه شهر مبارک آمده اما وجوب صوم برای اهل کابل بالفعل نشده است. اینها نکات مهمی برای توجیه کل کره و تقویم است.

شاگرد: می‌قاتیت حفظ شد؟ اول ماه رمضان ما فردا است و برای آنها پس فردا است؟

استاد: نه، همه چیزها را به هم نزنید. می‌قاتیت برای بلد قم حفظ شد. برای کابل هم پس فردا است. اما برای کل کره به بحث تقویم جهانی می‌رویم. عرض کردم همان تقویم جهانی با استظهاری که عرض کردم، گوای رواست عبدی به‌خاطر تعیین لحظه زوال صریح در همین بود.

بازبینی #3
ایجاد شده 8 ژانویه 2026 07:52:03 توسط ... .
به روزرسانی شده 5 مارس 2026 16:20:14 توسط ... .